

การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ของนักเรียนไทยในภาคตะวันออก

A Study of Features Good Citizenship and Features Conducive to the Development of the Country of Thai Student in Eastern Area

สุทธิพงษ์ คงธน Suttipong Kongthana^๑

ธรร สุนทรายุทธ Dhorn Suntrayuth^๒

สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์ Suwichai Kosaiyawat^๓

Received: June 20, 2019

Revised: August 6, 2019

Accepted: August 9, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศต่างกัน เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและนักเรียนชั้นมัศึกษามีผลต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ จากปัจจัยด้านตัวแปรอิสระ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๓๘๔ คน จากนั้นดำเนินการโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-Way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า

นักเรียนไทยในภาคตะวันออกมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศต่างกัน พบว่า นักเรียนชายกับหญิงมีคุณลักษณะด้านความเอื้อเฟื้อด้านความเกรงใจ และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ความแปรปรวนของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยใช้ตัวแปรอิสระ ๒ ตัว คือ เพศ และระดับช่วงชั้นการศึกษา พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับช่วงชั้นไม่

^๑สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา s_kongthana@hotmail.com

^๒คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

^๓คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ส่งผลต่อคุณลักษณะดังกล่าว แต่ความแตกต่างของช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และความแตกต่างระหว่างเพศส่งผลต่อคุณลักษณะด้าน ความความเกรงใจ และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็น พลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของนักเรียนไทยในภาคตะวันออก พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

คำสำคัญ: คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี, คุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ, นักเรียนไทยใน ภาคตะวันออก.

Abstract

This research aimed to compare the features good citizenship of primary and secondary students with different gender., compare the features conducive to the development of the country of primary and secondary students with different gender, Study the interaction between gender of primary and secondary students has a positive effect on the features good citizenship and features conducive to the development of the country. and study the relationship between of the features good citizenship and features conducive to the development of the country based on independent variables. The samples consist of 384 students in the primary and secondary school. The instrument was questionnaire. And the statistics used analyze the data were Mean, Standard Deviation, Pearson's Product – Moment correlation coefficient and two-way analysis of variance.

The results were as follows :

Thai student in eastern area have the features good citizenship and features conducive to the development of the country were found as a total and each aspect were at a high level. Primary and secondary students with different gender. There are generosity , kengchai and high achievement motivation with significant difference at .05 level. The variance of features good citizenship and features conducive to the development of the country using two independent variance gender and grade level that two independent variance did not interact. But the different in the grade level affect the features good citizenship and features conducive to the development of the country and the kengchai and high achievement motivation. And The correlation between features good citizenship and features conducive to the development of the country of thai student in eastern area with statistically significant at .01 level

Keywords: Features Good Citizenship, Features Conducite to the Development of the Country, Thai Student In Eastern Area.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖ กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ดังนั้น โรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ถึงแม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วแต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนก็ยังคงมีหน้าที่ที่จะคอยดูแลและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีของสังคมนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถนำสิ่งใดมาวัดได้ นอกจากการแสดงออกด้วยคุณลักษณะหลายคุณลักษณะประกอบกัน

คุณลักษณะที่ดีของพลเมืองไทย โดยจะกระทำผ่านคุณลักษณะที่สำคัญ ๔ ประการ คือ ๑) ความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเอง การรับรู้ฐานะบทบาทของตนเองที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องดำรงให้อยู่ในฐานะที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิดอะไรถูกยอมรับผลกระทำของตนเอง ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ซึ่งนอกจากนี้ยังต้องรับผิดชอบต่อสังคม ๒) วินัยทางสังคมเป็นสิ่งที่กำหนดมาตรฐานภายนอกขึ้นเพื่อควบคุมการกระทำหรือความประพฤติของบุคคล ดังนั้นวินัยทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในสังคมทุกระดับ (วินิช บรรจงและคณะ, ๒๕๒๑:๒๔) ๓) ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง การกระทำที่มีแนวโน้มในการให้ความช่วยเหลือผู้สร้างประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือกลุ่มบุคคล โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และจะปรากฏให้เห็นตั้งแต่วัยก่อนเรียน (Berns, ๑๙๘๕:๓๙๓) และ ๔) ความเกรงใจ เป็นเครื่องบ่งบอกว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีมารยาทงามมีการศึกษาและมีสัมมาคารวะ เป็นที่ชื่นชอบของผู้ใหญ่ใกล้ชิดและเป็นที่รักของมิตรสหาย ความเกรงใจเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป (สุจินต์ ปรีชามารถ, ๒๕๑๕: ๑๖)

คุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งมีคุณลักษณะ ๒ คุณลักษณะที่ช่วยให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ ๑) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความต้องการที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีความกล้าเผชิญและฝ่าฟันกับความยากลำบากต่างๆ เพื่อให้ถึงจุดหมาย (พลิชฐ์ สรรพเจริญกิจ, ๒๕๕๕: ๒๖) ๒) ลักษณะความเป็นผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตามโดยการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังไว้ พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของพลเมืองไทยและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุผลที่ว่า คุณลักษณะที่ดีของนักเรียนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นส่วนสะท้อนความจริงของสังคมที่อยู่รอบตัวนักเรียนว่า คนดีที่นักเรียนชื่นชมเป็นอย่างไร ซึ่งผลที่ได้สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานให้โรงเรียนใช้ปรับปรุงพฤติกรรมและความคิดของนักเรียนให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ประพฤติตนเพื่อเป็นคนดีตามที่สังคมปรารถนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศต่างกัน
๒. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศต่างกัน
๓. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีผลต่อคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ
๔. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ จำนวน ๑๔๑,๘๘๙ คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970:608) โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๔ คน

๒. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า ๔ ระดับ ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน ๑ ชุด แบ่งเป็น ๓ ตอน

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ จำนวน ๓๘๔ ฉบับ และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนมาทั้งหมด ๓๘๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๔. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณทางคอมพิวเตอร์

๔.๑ การตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Objective Congruence : IOC) โดยหาค่ารวมของแบบสอบถามแต่ละข้อของผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ ท่าน อยู่ระหว่าง .๘๐ ถึง ๑.๐๐

๔.๒ การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-Total Correlation) เพื่อการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสำหรับการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990:202-204)

๕. การวิเคราะห์ผลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบแบบสอบถาม ๑) การวิเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ของนักเรียนไทยในภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ๒) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ของนักเรียนไทยในภาคตะวันออกเฉียงใต้ใช้การวิเคราะห์แบบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's

Product-Moment Correlation Coefficient) ในการหาค่าความสัมพันธ์ ๓) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-Way Analysis of Variance) เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ที่มีผลต่อคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนไทยในภาคตะวันออก

สรุปผลการวิจัย

๑. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของนักเรียนไทยในภาคตะวันออกปรากฏผลดังนี้

๑.๑ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ นักเรียนชั้นประถมศึกษาให้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่นักเรียนสามารถยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่ดีและไม่ดีได้ความเพียรพยายามเพื่อให้บรรลุจุดหมายและความตั้งใจของนักเรียนในการปฏิบัติงาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาให้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่ความตั้งใจของนักเรียนในการปฏิบัติงานความเพียรพยายามเพื่อให้บรรลุจุดหมายและนักเรียนสามารถยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่ดีและไม่ดีได้

๑.๒ ด้านวินัยทางสังคม นักเรียนชั้นประถมศึกษาให้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่นักเรียนให้ความสนใจข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบที่ทางโรงเรียนแจ้งให้ทราบนักเรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและนักเรียนทำผิดและถูกลงโทษนักเรียนจะรู้สึกว่าการผิดได้ถูกขจัดหายไปกับการลงโทษหมดแล้ว และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาให้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่นักเรียนรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อหน้าที่ของตนเองนักเรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและนักเรียนให้ความสนใจข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบที่ทางโรงเรียนแจ้งให้ทราบ

๑.๓ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาให้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่เมื่อมีประกาศรับอาสาสมัครช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนนักเรียนจะอาสาทำงานดังกล่าวด้วยความเต็มใจนักเรียนช่วยเหลือคนอื่นเพราะสงสารหรือต้องการแสดงน้ำใจที่ดีไม่ใช่เพราะต้องการรางวัลหรือสิ่งตอบแทนใดๆและเมื่อมีคนเดือดร้อนมาขอความช่วยเหลือนักเรียนไม่สามารถช่วยได้แต่รู้ว่าเพื่อนหรือคนที่ใกล้ชิดกับนักเรียนสามารถช่วยได้นักเรียนจะไปขอร้องให้เขาช่วยผู้ที่เดือดร้อนคนนั้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาให้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่แม้บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือจะเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติพ่อแม่พี่น้องหรือเพื่อนนักเรียนก็เต็มใจให้ความช่วยเหลือนักเรียนเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือคนอื่นรอบตัวนักเรียนแม้นักเรียนจะพบกับความลำบากบ้างก็ตามและนักเรียนช่วยเหลือคนอื่นเพราะสงสารหรือต้องการแสดงน้ำใจที่ดีไม่ใช่เพราะต้องการรางวัลหรือสิ่งตอบแทนใดๆ

๑.๔ ด้านความเกรงใจ นักเรียนชั้นประถมศึกษาให้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่นักเรียนรู้สึกเห็นใจผู้อื่น

นักเรียนประพฤติตัวเหมาะสมกับกาลเทศะเช่นไม่ส่งเสียงดังในที่สาธารณะจนทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้ซัดเกิด ความรำคาญและนักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและรู้จักยอมรับนับถือผู้อื่น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับ แรกได้แก่นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและรู้จักยอมรับนับถือผู้อื่นนักเรียนรู้สึกเห็นใจผู้อื่นและเมื่อเกิด ปัญหาขึ้นนักเรียนมักแก้ไขด้วยตนเองก่อนเสมอเนื่องจากไม่ต้องการบงกชให้ผู้อื่นลำบาก

๑.๕ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนา ประเทศอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่นักเรียนมีความ พยายามในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุดนักเรียนมีความพอใจที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการ ทำงานอย่างเต็มที่และนักเรียนมีเป้าหมายในการทำงานชัดเจนเพื่อให้ประสบความสำเร็จ และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่นักเรียนมีความพยายามในงานที่ได้รับมอบหมายอย่าง ดีที่สุดนักเรียนมีความพอใจที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่และนักเรียนมี เป้าหมายในการทำงานชัดเจนเพื่อให้ประสบความสำเร็จ

๑.๖ ด้านความเป็นผู้นำ นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนา ประเทศอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่นักเรียนมีความ กล้าคิดกล้าทำเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้นักเรียนใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการ ทำงานให้สำเร็จและนักเรียนจะเป็นคนที่คอยช่วยให้สมาชิกในกลุ่มบรรลุเป้าหมายของกลุ่มเสมอ และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรกได้แก่นักเรียนจะเป็นคนที่คอยช่วยให้สมาชิกในกลุ่มบรรลุ เป้าหมายของกลุ่มเมื่อนักเรียนใช้ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานให้สำเร็จและนักเรียนมี ความกล้าคิดกล้าทำเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

๒. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อ การพัฒนาประเทศของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศ ต่างกันพบว่า นักเรียนชายกับหญิงมีคุณลักษณะด้านความเอื้อเฟื้อ, ด้านความเกรงใจและด้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่ เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยใช้ตัวแปรอิสระ ๒ ตัว คือ เพศ และระดับช่วงชั้นการศึกษา

๓.๑ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อ คุณลักษณะด้านความรู้สึกรับผิดชอบแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้าน ความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓.๒ ด้านวินัยทางสังคม พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะ ด้านวินัยทางสังคมแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านวินัยทางสังคมต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓.๓ ด้านความเอื้อเฟื้อ พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะ ด้านความเอื้อเฟื้อแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเอื้อเฟื้อต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓.๔ ด้านความเกรงใจ พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเกรงใจแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเกรงใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และความแตกต่างของเพศส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเกรงใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓.๕ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และความแตกต่างของเพศส่งผลต่อคุณลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓.๖ ด้านความเป็นผู้นำ พบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของนักเรียนไทยในภาคตะวันออก พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของนักเรียนไทยในภาคตะวันออกผู้วิจัยขออภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าแยกตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๑. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของนักเรียนไทยในภาคตะวันออก

๑.๑ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรับผิดชอบเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญของความเป็นพลเมือง และเป็นการช่วยให้สังคมมีความเป็นระเบียบ สงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ธนะสูตร (๒๕๕๒) ได้ทำการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความมีวินัยในตนเอง ตัวแปรที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ ๗๐.๒๐

๑.๒ ด้านวินัยทางสังคมโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวินัยทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม โดยวินัยเป็นการฝึกกาย วาจาให้อยู่ในกรอบที่ดีเพื่อให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรีย์ จิงเจริญรัตน์ (๒๕๕๖) ได้ทำการวิจัย พบว่า นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลระยอง ดังนี้ การมีวินัยในตนเอง คุณลักษณะการเคารพและปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ (เข้าแถวซื้อของ เดินแถวเปลี่ยนชั่วโมง การขึ้นลง

บันได) พบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองเพิ่มขึ้นระดับมาก นักเรียนมีการใฝ่เรียนรู้ในระดับมาก และนักเรียนมีมารยาทในสังคมและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในระดับมาก

๑.๓ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเอื้อเฟื้อเป็นการกระทำหรือพฤติกรรมด้วยความสมัครใจ การแสดงพฤติกรรมทางบวกที่สังคมยอมรับและเห็นคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจริญทิพย์ โคธีรานุรักษ์ (๒๕๕๑) ได้ทำการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า จากการเรียนรู้ประสบการณ์กลุ่มของสมาชิก จะช่วยขยายภาวะจิตใจให้สมาชิกเข้าใจ ยอมรับ ตระหนักถึงคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้สึกพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นอันเป็นปัจจัยที่ช่วยให้มีความเอื้อเฟื้อสูงขึ้น สัมพันธภาพที่อบอุ่น เป็นมิตร มีการยอมรับและความเข้าใจ ที่เอื้อโดยผู้นำกลุ่ม น่าจะเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่นำไปสู่การพัฒนาความเอื้อเฟื้อของสมาชิกในกลุ่ม

๑.๔ ด้านความเกรงใจโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเกรงใจเป็นเครื่องบ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย ว่าบุคคลนั้นเป็นคนมีสัมมาคารวะ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ยกตนให้ผู้อื่นลำบากเดือดร้อน หรือรำคาญใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ พันทอง (๒๕๕๐) ได้ทำการวิจัย พบว่า นักเรียนหญิงมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และนักเรียนที่เรียนในระดับชั้นที่แตกต่างกัน มีความเห็นอกเห็นใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๑.๕ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์คือลักษณะของบุคคลที่มีความต้องการประสบความสำเร็จโดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีความทะเยอทะยาน มุ่งมั่นในการทำงาน มีเป้าหมายชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติมา ปานยงค์ (๒๕๕๙) ได้ทำการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันหลังเรียนปฏิบัติการ มีการรับรู้สภาพแวดล้อมในการเรียนปฏิบัติการชีววิทยาโดยรวมและรายด้าน และมีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์รายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันแต่นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์โดยรวมมากกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ($p < 0.05$)

๑.๖ ด้านความเป็นผู้นำ โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลที่มีความเป็นผู้นำจะเป็นผู้ที่ได้รับความยกย่องหรือการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่ม เป็นผู้ที่ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของถวิล แสนสิทธิสกุลเลิศ (๒๕๕๖) ได้ทำการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยภาพรวมของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

๒. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศต่างกันพบว่า นักเรียนชายกับหญิงมีคุณลักษณะด้านความเอื้อเฟื้อ ด้านความเกรงใจและด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเอื้อเฟื้อเป็นการกระทำที่ทำความด้วยใจ และพฤติกรรมที่สังคมยอมรับและให้คุณค่า ด้านความเกรงใจเป็นพฤติกรรมที่รู้สึกเกรงกลัวที่จะไม่ให้เกิดการกระทำใดๆของตนไปทำให้คนอื่นรู้สึกถึงความลำบากและ

เดือนร้อน และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ พันทอง (๒๕๕๐) ได้ทำการวิจัย พบว่านักเรียนหญิงมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และนักเรียนที่เรียนในระดับชั้นที่แตกต่างกัน มีความเห็นอกเห็นใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยใช้ตัวแปรอิสระ ๒ ตัว คือ เพศ และระดับช่วงชั้นการศึกษา

๓.๑ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความรู้สึกรับผิดชอบแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้ปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ธนะสูตร (๒๕๕๒) ได้ทำการวิจัย พบว่า ๑) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในการเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง นิสัยทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว ลักษณะทางกายภาพของการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ คือ เพศ หญิงและการส่งเสริมการเรียนจากผู้ปกครอง ๒) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความรับผิดชอบในการเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ๓) ตัวแปรที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความมีวินัยในตนเอง ตัวแปรที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ ๗๐.๒๐

๓.๒ ด้านวินัยทางสังคม พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านวินัยทางสังคมแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านวินัยทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ อาจเป็นเพราะบุคคลในแต่ละช่วงชั้นมีทัศนคติ ในการเข้าสังคม ซึ่งส่งผลให้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของสังคม และปฏิบัติตนให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งเรือง ต้นเจริญ (๒๕๖๐) ได้ทำการวิจัย พบว่า ๑) วินัยของนักเรียนนั้นเริ่มต้นจากที่บ้าน แต่เนื่องจากครอบครัวในปัจจุบันมีสภาพเป็นครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวแตกแยก ผู้ปกครอง ประกอบอาชีพหรือนอกบ้าน ทำให้เด็กต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง ส่งผลทำให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่คนในครอบครัว นอกจากนั้นสื่อต่างๆ ในปัจจุบันมีผลต่อการรับรู้ของนักเรียนจึงส่งผลต่อวินัยของนักเรียนร่วมด้วย สถาบันการศึกษา ครูเป็นตัวแทนที่จะช่วยขัดเกลาทางสังคม มีหน้าที่สอนให้ความรู้และทักษะ ที่จะเป็ประโยชน์ในการดำรงชีวิต มีการอบรมเพื่อให้เป็นพลเมืองดี และปฏิบัติตามกฎ กติกาของสังคม ๒) ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียน โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา คือ ควรมีแนวทางในการส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียน โดยความร่วมมือของภาคส่วน การกำหนดแนวทางนโยบาย ที่เข้ามามีส่วนส่งเสริมความ

มีวินัยเด็กนั้น กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสถาบันครอบครัว มีหน้าที่ที่จะต้องกำหนดแผน โครงการ วางนโยบายร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกันในด้านปฏิบัติ ๓) การทำสื่อออนไลน์ให้ความรู้เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวัน กฎ ระเบียบวินัยของโรงเรียนและสังคม สำหรับนักเรียน

๓.๓ ด้านความเอื้อเฟื้อ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเอื้อเฟื้อแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเอื้อเฟื้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับของช่วงชั้นที่แตกต่างกันทำให้ มีความตระหนักเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม และกระทำอย่างสมัครใจ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติชัย รักบำรุง (๒๕๕๘) ได้ทำการวิจัย พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์หลังจากฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนิสิตวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนิสิตที่ฝึกอบรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

๓.๔ ด้านความเกรงใจ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเกรงใจแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเกรงใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และความแตกต่างของเพศส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเกรงใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับของช่วงชั้นที่แตกต่างกันทำให้มีความสัมมาคารวะส่งผลให้เกิดการรู้จักการวางตน มีความนอบน้อมถ่อมตนและเพศแตกต่างกันอาจทำให้ความเกรงใจแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ พันทอง (๒๕๕๐) ได้ทำการวิจัย พบว่า นักเรียนหญิงมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และนักเรียนที่เรียนในระดับชั้นที่แตกต่างกัน มีความเห็นอกเห็นใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓.๕ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และความแตกต่างของเพศส่งผลต่อคุณลักษณะด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับของช่วงชั้นที่สูงขึ้นทำให้เกิดความพยายามที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนเองและเพศที่ต่างกันจึงทำให้ความพยายาม ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตีมา ปานยงค์ (๒๕๕๙) ได้ทำการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันหลังเรียนปฏิบัติการ มีการรับรู้สภาพแวดล้อมในการเรียนปฏิบัติการชีววิทยาโดยรวมและรายด้าน และมีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์รายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันแต่นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์โดยรวมมากกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ($p < 0.05$)

๓.๖ ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำแต่ความแตกต่างของระดับช่วงชั้นส่งผลต่อคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแต่ละระดับช่วงชั้นมีช่วงวัยนั้นแตกต่างกันทำให้เกิดความต้องการการยอมรับและยกย่องจากสมาชิกภายในกลุ่มต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของถวิล แสนสิทธิสกุลเลิศ (๒๕๕๖) ได้ทำการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนโดยภาพรวมของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศของนักเรียนไทยในภาคตะวันออก พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลที่คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

๔.๑ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจากความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความตั้งใจ และละเอียดรอบคอบเพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับในผลของการกระทำของตนและนำผลของการกระทำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้งานที่ได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ธนะสูตร (๒๕๕๒) ได้ทำการวิจัย พบว่า ๑) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง นิสัยทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับสมาชิกในครอบครัว ลักษณะทางกายภาพของการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรับผิดชอบในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ คือ เพศหญิงและการส่งเสริมการเรียนรู้จากผู้ปกครอง

๔.๒ ด้านวินัยทางสังคม วินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคมทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ วินัยเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่วางไว้โดยตนเองหรือหมู่คณะ เพื่อให้ตนเองหรือหมู่คณะปฏิบัติได้บรรลุจุดหมายปลายทางที่วางไว้ วินัยเกิดขึ้นได้เนื่องจากมีอำนาจภายนอกมาบังคับและเกิดจากการที่จิตใจรู้สึกผิดชอบชั่วดีสุชา จันทรเฒ่า และสุรางค์ จันทรเฒ่า (๒๕๑๙ หน้า ๑๕๑-๑๕๔) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรภาภรณ์ ดงอนนท์ (๒๕๕๒) ได้ทำการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน การมุ่งอนาคตและควบคุมตน เจตคติต่อวินัยในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด การปฏิบัติตนของครู พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน สภาพชุมชน ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์

๔.๓ ด้านความเอื้อเฟื้อ เป็นการกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมด้วยความสมัครใจ การแสดงพฤติกรรมทางบวกที่สังคมยอมรับและเห็นคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา มาแป้น (๒๕๔๙) ได้ทำการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม วัยเด็กมีความเอื้อเฟื้อระดับมาก วัยรุ่นมีความเอื้อเฟื้อระดับมาก วัยผู้ใหญ่มีความเอื้อเฟื้อระดับมาก และบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยต่างกันมีความเอื้อเฟื้อแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่สำคัญที่ระดับ .๐๑ โดยวัยเด็กมีความเอื้อเฟื้อน้อยกว่าวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ส่วนวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่มีความเอื้อเฟื้อไม่แตกต่างกัน

๔.๔ ด้านความเกรงใจ เป็นเครื่องบ่งบอกว่าบุคคลนั้นเป็นคนมีสัมมาคารวะ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ยอมทำให้ผู้อื่นลำบาก เดือดร้อน หรือรำคาญใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลลิตา บุญเฉลิม (๒๕๕๗) ได้ทำการวิจัย พบว่า ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วย ๒ องค์ประกอบ คือ ๑) ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทางด้านความคิด และ ๒) ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทางด้านอารมณ์ ส่วน

โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างกลุ่มเพศชายและเพศหญิงไม่ความแปรเปลี่ยนของโมเดล ส่วนคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วยช่วยพัฒนาประเทศไปในทางที่ดีขึ้น

๔.๕ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แม้จะยุ่งยากก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง พยายามหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะแก้ปัญหาอันจะนำตนไปสู่ความสำเร็จ มุ่งมั่นที่จะทำให้ดีเลิศเพื่อบรรลุมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ (นิตยา สิทธิเสื่อ, ๒๕๕๓:๑๕) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิรจิต บุญบันดาล (๒๕๕๑) ได้ทำการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลขององค์การ กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้บริหารธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และผลการวิเคราะห์แยกเป็นรายด้านพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความกล้าเสี่ยง ด้านความรับผิดชอบต่อนตนเอง ด้านการรู้จักวางแผน และด้านความมีเอกลักษณ์ของผู้บริหารธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การในเชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔.๖ ด้านความเป็นผู้นำ เป็นบุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จโดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้นำคือบุคคลซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือบุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, ๒๕๕๑:๓๙) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิรจิต บุญบันดาล (๒๕๕๑) ได้ทำการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลองค์การ กับคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ ผู้บริหารธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ แปลผลการวิเคราะห์แยกเป็นรายด้านพบว่าคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ด้านบาร์มีและด้านการกระตุ้นปัญญากับประสิทธิผลองค์การของผู้บริหารธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

๑.๑ วินัยทางสังคม เป็นด้านที่ควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมมากที่สุด จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าวินัยทางสังคมเป็นนิสัยที่พึงปรารถนาของสังคมเพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และการจัดการเรียนการสอนของครู ควรเสริมกระบวนการฝึกกายวาจาให้อยู่ในกรอบที่ดีซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

๑.๒ ความเป็นผู้นำ จากการศึกษา ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นผู้นำจะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ดังนั้นครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดสถานการณ์หรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้สึกถึงการได้รับความไว้วางใจ ครีธา หรือการยอมรับจากเพื่อน ทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำช่วยให้สมาชิกในกลุ่มบรรลุเป้าหมาย

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ จากการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษา มีคุณลักษณะด้านความรู้สึก
รับผิดชอบ ด้านความเอื้อเฟื้อ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และด้านความเป็นผู้นำมากกว่านักเรียนชั้น
มัธยมศึกษา ดังนั้น ควรมีการวิจัยเพื่อสำรวจปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาขาด
คุณลักษณะดังกล่าวมีปัจจัยอะไรบ้าง

บรรณานุกรม

- กรรณนิการ์ พันทอง. (๒๕๕๐). การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนวัยรุ่น.
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว. คณะศึกษาศาสตร์:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. (๒๕๖๑). พฤติกรรมศาสตร์
เล่ม ๑ พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- จริยทิพย์ โคธีรานุกษ์. (๒๕๕๑). ผลของกลุ่มจิตวิทยาพัฒนาตนและการปรึกษาแนวพุทธต่อความ
เอื้อเฟื้อของนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ ๑. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา. คณะจิตวิทยา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยรัตน์ ปรานี. (๒๕๓๑). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และความ
รับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เรียนสังคมศึกษา โดยการสอน
แบบซินติเคมกับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตร
และการสอน. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฐิตชัย รักบำรุง. (๒๕๕๘). การพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนิสิตวิทยาลัย
การศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี
การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา
- ฐิตีมา ปานยงค์. (๒๕๕๙). การเปรียบเทียบการรับรู้สภาพแวดล้อมในการเรียนปฏิบัติการชีววิทยา
และเจตคติเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ต่างกัน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การศึกษา. คณะครุ
ศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐวุฒิ รูปทอง. (๒๕๕๐). บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู
ต่างกัน. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถวิล แสนสิทธิสกุลเลิศ. (๒๕๕๖). ปัจจัยด้านลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนที่มีผลต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การวิจัยการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ธีรภาภรณ์ ดงอนนท์. (๒๕๕๒). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๒. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและการประเมินผลการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นิตยา สิทธิเสื่อ. (๒๕๕๓). ผลของการเสริมสร้างพลังแห่งตนตามทฤษฎีโปรแกรมภาษาประสาทสัมผัสที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนบ้านทับช้าง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. (๒๕๔๕, ๑๙ ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๙ ตอนที่ ๑๒๓ ก. หน้า ๓.
- พลิชฐ์ สรรพเจริญกิจ. (๒๕๕๕). ความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเองในองค์การ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างความสำเร็จในองค์การของพนักงานแผนกผลิต บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พริจิต บุญบันดาล. (๒๕๕๑). คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับประสิทธิผลขององค์การ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัตนา มาแป้น. (๒๕๔๙). การศึกษาเปรียบเทียบความเอื้อเฟื้อระหว่างวัยเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุ่งเรือง ต้นเจริญ. (๒๕๖๐). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนโดยความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิสุทธิ์ คงกัลป์. (๒๕๕๘). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการให้เหตุผล การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ กับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจิตรา ณะสูตร. (๒๕๕๒). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ ๓ โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาและประเมินผลการศึกษา. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สุจินต์ ปรีชามารภ. (๒๕๑๕). **ความคิดสร้างสรรค์ ความเกรงใจและลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนที่ประพฤติคล้อยตามและที่ขัดแย้งกับสังคม**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ. (๒๕๑๙). **จิตวิทยาพัฒนาการเล่ม ๑**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สุวริย์ จิงเจริญรัตน์.(๒๕๕๖).**นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเองใฝ่เรียนรู้ มารยาทในสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลระยอง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.

Berns,R.M. (1985). **Child,family,community**. NewYork : Holt, Rinehart and Winston

Cronbach, Lee. J. (1990). **Essentials of Psychology Testing** . 5th ed.New York : Harper Collins Pub ; ishers Inc.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research ctivities. **Educational and Psychological Measurement**, 30 (3):608